

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
PETICIJŲ KOMISIJA**

**IŠVADA
DĖL VALERIJOS MALIJAUSKIENĖS PETICIJOS**

2023 m. kovo 22 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2023 m. kovo 22 d. posėdyje iš esmės išnagrino Valerijos Malijauskienės peticiją ir priėmė sprendimą teikti Seimui išvadą atmesti šioje peticijoje pateiktą pasiūlymą nustatyti, kad valstybės garantuojama advokato teisinė pagalba asmenims būtų teikiama atsižvelgiant ne į šių asmenų pajamas, bet į išlaidas. Sprendimas priimtas, atsižvelgus į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos argumentus, kurie pateikiami šioje išvadoje.

Pažymėtina, kad valstybės garantuojamos teisinės pagalbos instituto paskirtis yra užtikrinti teisines paslaugas asmenims, kuriems tokia pagalba yra būtiniausia ir, kurie dėl savo sunkios materialinės padėties ar kitų išskirtinių aplinkybių negali tinkamai apginti savo pažeistų ar ginčijamų teisių ir įstatymų saugomų interesų. Valstybė tokią teisinę pagalbą teikia tik tokia apimtimi, kokia ji yra pajėgi šią teisę garantuoti, atsižvelgdama į valstybės garantuojamos teisinės pagalbos kokybę, efektyvumą ir ekonomiškumą principus. Šiai sričiai yra skiriamas riboto dydžio finansavimas, todėl, siekiant užtikrinti veiksmingą teisinių paslaugų teikimą, kai tokia pagalba asmenims yra reikalingiausia, Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme nustatytos tam tikros sąlygos, kurias turi atitikti asmuo, siekiantis gauti valstybės garantuojamą teisinę pagalbą.

Valstybės garantuojama teisinė pagalba apima pirminę teisinę pagalbą, antrinę teisinę pagalbą ir valstybės užtikrinamą neteisminę mediaciją¹. Pirminė teisinė pagalba – teisinės informacijos, teisinių konsultacijų teikimas ir valstybės bei savivaldybių institucijoms skirtų dokumentų rengimas, tam tikrų procesinių dokumentų parengimas, patarimai dėl ginčo sprendimo ne teismo tvarka, veiksmai dėl taikaus ginčo išsprendimo ir taikos sutarties parengimas², yra teikiama visiems gyventojams nevertinant asmenų turtingos padėties. Valstybė garantuoja ir apmoka 100 procentų pirminės teisinės pagalbos išlaidų³. Tuo tarpu antrinė teisinė pagalba – dokumentų rengimas,

¹ Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 2 straipsnio 11 dalis.

² Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 2 straipsnio 6 dalis.

³ Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 11 straipsnio 1 dalis, 14 straipsnio 4 dalis.

gynyba ir atstovavimas bylose, išlaidų, susijusių su bylų nagrinėjimu, atlyginimas⁴, yra teikiama įvertinus asmens turtinę padėtį ar aplinkybes, kurioms esant tokia pagalba teikiama neatsižvelgiant į asmens (šeimos) turtą ir asmens pajamas. Valstybė garantuoja ir antrinės teisinės pagalbos išlaidas apmoka 100 procentų, jeigu nustatomas pirmasis turto ir pajamų lygis, ir 50 procentų, jeigu nustatomas antrasis turto ir pajamų lygis (mažesne dalimi valstybė apmoka antrinės teisinės pagalbos išlaidas, kai teisinė pagalba teikiama daugiau nei vienoje byloje)⁵.

Teisingumo ministerija atkreipia dėmesį į tai, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme nėra įtvirtintos pajamų rūšys (ar asmens išlaidos), kurios vertinamos nustatant, ar asmuo atitinka pirmąjį ar antrąjį pajamų lygį. Turto ir pajamų lygius pavesta nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybei⁶. Vyriausybės nutarimu numatyta, kad pirmasis pajamų lygis nustatomas, kai asmens metinės pajamos neviršija 37,68 valstybės remiamų pajamų (toliau – VRP), pridėdant po 14,13 VRP kiekvienam jo išlaikytiniui, dydžio, o antrasis lygis – kai asmens metinės pajamos neviršija 56,52 VRP, pridėdant po 20,74 VRP kiekvienam jo išlaikytiniui, dydžio⁷. Į pajamas įskaičiuotinos sumos detalizuojamos Metinės asmens pajamų ir asmens (šeimos) turto deklaracijos antrinei valstybės garantuojamai teisinei pagalbai gauti pildymo taisyklėse⁸. Manytina, kad toks teisinis reguliavimas, kai turto ir pajamų lygių normatyvai, į pajamas įtrauktinos sumos yra detalizuojamos poįstatyminiuose, įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose, yra racionalus.

Taip pat pažymėtina, kad Seime registruotas Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 31, 32 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-2357 (toliau – Projektas), kuriuo, be kita ko, siūlomi pakeitimai dėl turto ir pajamų lygių – atsisakant dviejų (pirmojo bei antrojo) turto ir pajamų lygių, numatant tik vieną turto ir pajamų lygį. Turto ir pajamų lygį, kaip ir pagal galiojantį teisinį reguliavimą, nustatytų Vyriausybė. Be to, Projektu siūloma nustatyti, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba turėtų teisę išimtiniais atvejais, atsižvelgdama į pareiškėjo prašymą ir įvertinusi konkretaus pareiškėjo individualią situaciją, suteikti antrinę teisinę pagalbą, nepaisydama to, kad asmens (šeimos) turtas ir (ar) asmens pajamos viršija Vyriausybės nustatytą asmens (šeimos) turto ir (ar) asmens pajamų lygį. Individuali pareiškėjo situacija būtų vertinama atsižvelgiant į gyvenimo lygį ir pareiškėjo turtinę padėtį, galimybes veiksmingai savarankiškai sau atstovauti, išlaidas advokato pagalbai apmokėti, bylos, kurioje prašoma suteikti antrinę teisinę pagalbą, sudėtingumą ir turtinių reikalavimų (turtinių interesų) dydį, pareiškėjo

⁴ Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 2 straipsnio 1 dalis.

⁵ Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 11 straipsnio 2 dalis, 12 straipsnis, 14 straipsnio 5–8 dalys.

⁶ Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 6 straipsnio 1 punktas.

⁷ Vyriausybės 2005 m. balandžio 27 d. nutarimas Nr. 468 „Dėl asmenų (šeimos) turto ir asmens pajamų lygių antrinei teisinei pagalbai gauti nustatymo“.

⁸ Teisingumo ministro 2020 m. liepos 16 d. įsakymas Nr. 1R-220 „Dėl Antrinei valstybės garantuojamai teisinei pagalbai teikti reikalingų prašymo, pranešimų ir sprendimo formų bei sprendimo priėmimo dėl antrinės valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimo, įvertinus individualią pareiškėjo situaciją, tvarkos aprašo patvirtinimo“.

procesinę padėtį byloje ir galimus neigiamus padarinius pareiškėjui. Seimui priėmus Projektu siūlomus pakeitimus, Vyriausybė ir teisingumo ministras turės pakeisti poįstatyminius teisės aktus, be kita ko, ir nustatančius turto ir pajamų lygį, vertintiną asmens turtą ir pajamas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalimi ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. VIII-1408 „Dėl Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“, 28 punktu, Seimo Peticijų komisijos išvada dėl V. Malijauskienės peticijoje pateikto pasiūlymo atmetimo teikiama Seimui, taip pat siūloma įtraukti į Seimo pavasario (VI) sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos išvados dėl Valerijos Malijauskienės peticijos“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis